

de tesis doctorals. El portaveu científic d'aquesta escola històrica de la nostra Universitat és l'anuari «Estudios de Historia Moderna», on Jaume Vicens ha precisat els propòsits que animen el novell grup. Darrerament, el treball d'equip que n'ha estat sempre norma, ha cristallitzat definitivament en la publicació d'un butlletí trimestral de bibliografia crítica: «Índice Histórico Español». Remarquem que els elements integrants d'aquest nucli universitari d'historiadors (J. Reglà, J. Mercader, R. Gubern, E. Giral, J. Nadal, M. Riu, J. Rubió i Lois, D. Romano, J. Pérez i Ballestar i E. Ripoll, a part de molts altres que també hi col·laboren) són, en la llur majoria, membres de la S. C. E. H. — JOAN MERCADER.

La Catalunya carolíngia. — El coneixement de la Catalunya carolíngia acaba d'enriquir-se amb una aportació documental valuosa. L'any 1950, després de molts d'entrebancs, el senyor Ramon d'Abadal i de Vinyals publicava dins les «Memòries de la Secció Històrico-Arqueològica» de l'Institut, la primera part del volum segon de la col·lecció «Catalunya Carolíngia», titulat *Els diplomes carolíngis a Catalunya* (Barcelona 1926-1950; 302 pàgs.). Segons el mateix autor explica en el pròleg, la preparació del volum havia estat començada a París el 1911 i la seva edició, a Barcelona el 1926. Aquestes soles xifres ja ens mostren la complexitat de la seva elaboració. Sortosament, la segona part del volum ha pogut sortir de les premses amb major rapidesa (Barcelona 1952; pàgs. 303 a 590). El conjunt d'ambdues parts és, des d'avui, de consulta imprescindible per a tot investigador dels segles carolíngis a Catalunya. L'autor estudia en el pròleg la immunitat, el règim dels hispans — que és «privilegi excepcional característic de Catalunya i Septimània» —, la cessió progressiva de drets fiscals a tercer sobre la demarcació comtal, la notificació i recaptació dels preceptes i la tradició manuscrita i editorial d'aquells. El volum recull un total de cent catorze preceptes concedits a institucions o particulars, dels quals es conserva el text — total o fragmentari — de vuitanta-tres (d'aquests solament dotze en l'original) i se'ns dona notícia d'altres trenta-un preceptes perduts. La primera part agrupa els preceptes per a esglésies catedrals i monestirs, precedits d'uns breus regesta, de l'esquema genealògic de les diferents còpies i d'una ambientació històrica desenvolupada amb molta agudesat. La transcripció paleogràfica i les restitucions són fetes acuradament i el text esdevé difícilment millorable. La segona part, a més d'uns abundosos addenda als preceptes i comentaris de la primera, publica els preceptes atorgats als particulars, dels segles VIII al X. Contribueix a valorar el conjunt i a fer-lo verament profitós els índexs cronològic de documents i alfabètic de noms i els mapes de la Catalunya carolíngia, deguts, uns i altres, a Jordi Rubió i Lois — MANUEL RIU.

Un estudi sobre el comtat de Cominges. — La història del comtat de Cominges, tan vinculada a la de les comarques pirinenques de la Corona d'Aragó, ha trobat un intèrpret magistral en Charles Higounet, professor a la Facultat de Lletres de Bordeus.¹ Deixeble de Calmette, Higounet continua la brillant tradició historiogràfica dels autors que, com el mateix Calmette, Lecoy de la Marche, Baudon de Mony, Brutails i altres han aportat el fruit de llurs treballs a l'estudi de qüestions que afecten més o menys directament la nostra història. El llibre de Ch. Higounet és, primordialment, una monografia feudal, que per primera vegada intenta, amb èxit, la tasca de comprendre la totalitat del procés històric del comtat de Cominges. En el pròleg l'autor fa referència als tres objectius que s'ha proposat: una història narrativa, és a dir, l'estudi orgànic dels esdeveniments de Cominges durant l'època en què el comtat va constituir una entitat autònoma; una monografia feudal, i, per tant, una contribució a l'estudi del feudalisme en terres occitanes, i un assaig de geografia històrica, sobretot durant els

1. CH. HIGOUNET, *Le comté de Comminges de ses origines à son annexion à la Couronne* 2 vols. (Toulouse-Paris 1949) LXII + 746 pàgs. ("Bibliothèque Méridionale", 2 série, XXXII.)

segles XIII i XIV. Val a dir que Higounet ha portat a terme els seus propòsits d'una faisó prou satisfactòria i que la seva obra s'ha de considerar com una de les pedres fonamentals de la historiografia pirinenca. L'extraordinària amplitud del tema no permet d'oferir, en breu espai, una síntesi del contingut de l'obra que comentem. L'autor ha estructurat el seu treball en cinc llibres: Orígens i període de gestació (585-977-1176); Els grans comtes (1176-1336); El comtat en els segles XII i XIII, i La decadència i l'anexió a la Corona (1336-1454-1502). En tots els capítols hi ha una mostra ben palesa del brillant esforç d'investigació que l'autor ha realitzat. Més que en les planes que fan referència a la història purament narrativa, l'amplitud temàtica de les preocupacions d'Higounet es troba en els capítols dedicats a l'estudi de la vida social i econòmica del comtat. En aquest sentit, el llibre que comentem, ultra les seves aportacions, pot considerar-se com una guia excel·lent per a treballs anàlegs. Llàstima que un text publicat — amb puntuació equivocada — per Lauer fes cometre a Higounet l'error de considerar el comtat de Cominges com a partidari de la Corona d'Aragó durant el litigi entre Jaume II i Felip IV *el Bell* per la Vall d'Aran. El treball es ressent d'aquesta interpretació de l'actitut del comte Bernat VIII durant un dels moments culminants de la lluita pirinenca franco-catalana. En un comentari crític al nostre estudi sobre la Vall d'Aran, aparegut al «Bulletin Hispanique», LIV (1952), Higounet ha rectificat. Alguns gràfics explicatius i un índex completíssim de noms de persona i geogràfics i de principals matèries contribueixen a donar relleu i a fer manejable aquesta obra que marcarà una fita molt important en el procés de la historiografia pirinenca. — JOAN REGLÀ.

Estudis sobre Ferran el Catòlic. — Després del monumental estudi *Ferran II i la ciutat de Barcelona*, tesi doctoral de Jaume Vicens i Vives en la qual eren estudiats científicament els aspectes fonamentals de la política catalana del Rei *Catòlic*, l'esmentat autor ha continuat la seva tasca d'investigació i ens ha ofert d'altres interessantíssims treballs sobre el segle XV. A continuació en donem una breu referència. L'any 1945 aparegué la *Historia de los remensas en el siglo XV*, obra capital per a l'estudi de la crisi catalana del quatre-cents. L'autor compara la qüestió remença als altres moviments agraris europeus de l'època, analitza la situació jurídica d'aquells, estudia les guerres remences i acaba amb la solució que va donar al problema *Ferran el Catòlic*. Aquesta obra, molt documentada, és una de les pedres fonamentals de la producció historiogràfica referent al segle XV. Amb posterioritat, l'autor ha insistit sobre la qüestió remença aprofitant la documentació de l'Arxiu Notarial de Barcelona. Aquest nou treball, que va merèixer el Premi Antoni Par, del Col·legi de Notaris barceloní, porta el títol d'*El gran sindicato remensa de 1486-1502*, i apareixerà dins la «Biblioteca Reyes Católicos» del C.S.I.C. Després dels remences, el Prof. Vicens va orientar les seves investigacions sobre el segle XV envers l'aspecte diplomàtic. L'any 1952 aparegué el llibre *Fernando el Católico, príncipe de Aragón, rey de Sicilia (1458-1478)*, que va merèixer el Premi Lluís Vives de 1949 del C.S.I.C. Fruit de sistemàtiques investigacions als arxius de Barcelona, Nàpols, Milà, Florència i Palerm, aquesta monografia sobre la joventut del Rei *Catòlic* resol, primordialment, els problemes plantejats per les repercussions mediterrànies dels esdeveniments catalans — paper de Sicília en la guerra civil entre Joan II i la Generalitat —, així com també les causes que motivaren la decisió de Joan II de nomenar rei de Sicília el seu fill l'any 1468. Un avenç d'aquest treball fou l'article *El príncipe Don Fernando, rey de Sicilia*, publicat l'any 1949 per la Institució Fernando el Catòlico, de Saragossa. A l'estudi de la política diplomàtica de Joan II, Vicens i Vives ha dedicat importants treballs: *La politique européenne de Catalogne-Aragon à la fin du XVe siècle*, comunicació al Congrés de Ciències Històriques de París del 1950, en publicació als «Annales du Midi»; *La politique méditerranéenne et italienne de Jean II d'Aragon entre 1458 et 1462*, aparegut dins els «Sohweizer Beiträge zur allgemeinen Geschichte», i *Trayectoria mediterránea del Príncipe de Viana*, publicat